

Asia: VN/18228/2025

Lausuntopyyntö sosiaali- ja terveysministeriön asetuksesta hedelmöityshoidoista annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Monimuotoiset perheet –verkosto kannattaa munasolujen luovuttamisesta maksettavan haittakorvauksen tasokorotusta vähintään 350 euroon, esittäen sen korottamista 500 euroon. Sekä luovuttamisesta aiheutuviin haittoihin että moneen Euroopan maahan verrattuna myös 350 euroon korotettu haittakorvaus on erittäin matala.

Monimuotoiset perheet kehottaa myös sitomaan korotetun korvauksen asetustasolla kansaneläkeindeksiin. Tällöin vältetään nykyisen tilanteen toistuminen, jossa korvaus jää vuosiksi, tai jopa vuosikymmeniksi, liian alhaiselle tasolle. Sitomalla korvauksen nyt indeksiin vältetään asetuksen jatkuvan tarkastelun tarve.

Monimuotoiset perheet huomauttaa, että vuosittainen kulu ei pysyvästä indeksiin sitomisesta huolimatta olisi valtion taloudelle merkittävä, sillä ehdotuksen mukaisen korotuksen lisäkustannukseksi arvioidaan 10 000 euroa vuodessa. Kustannusta tulisikin verrata ennen kaikkea sen mahdollisuuteen tukea yhä useamman lapsitoiveen toteutumista Suomessa: väestöpoliittisen työryhmän muistionkin mukaan useat lapsitoiveet jäivät toteutumatta ja yksi ratkaistavista pullonkauloista on sukusolujen lahjoittaminen hedelmöityshoitoihin.

Monimuotoiset perheet huomauttaa, että työttömyysturvan ja asumisosien suojaosien poisto vaikuttivat myös munasoluluovuttajien haittakorvauksiin, sillä ne katsotaan sosiaaliturvaa pienentäviksi tuloiksi. Koska kyseessä ei ole tulo, vaan haittakorvaus, munasoluluovuttajia tarvitaan ja esimerkiksi työttömänä luovuttamiseen voi olla matalampi kynnyks kuin työssäkäyvänä, tulisi haittakorvaus sulkea yksiselitteisesti ulos sosiaaliturvaa laskevista tuloista kaikissa tapauksissa.

Haittakorvaus tulisi kaikissa tilanteissa aidosti kattaa sukusolulahjoituksesta aiheutuvat taloudelliset kulut.

Olemme saaneet tietoomme, että työttömyysturvan suojaosuuden poisto aiheuttaa haasteita munasolulahjoittajille. Kohderyhmältä saamamme tiedon mukaan työttömän työnhakijan ei kannata lahjoittaa sukusolujaan, koska lahjoittamisesta saatavan korvauksen vuoksi he menettävät osan työttömyysturvastaan. Tämä tulee korjata välittömästi, jotta ainakaan suojaosan puuttumisen vuoksi mahdollisia munasolulahjoittajia ei menetettäisi.

Haittakorvauksen noston ei kuitenkaan tulisi johtaa hedelmöityshoitojen hintojen nousuun yksityisellä sektorilla. Erityisen tärkeää olisi varmistaa suurempi rahoitus julkisiin hedelmöityshoitoihin, niiden saatavuus erilaisissa perhetilanteissa (mm. kumppanuusvanhemmuus), asiakasmaksujen kohtuullisuus, yhtäläiset kriteerit yksityisten hoitojen kanssa, sekä riittävät Kela-korvaukset, myös itsellisille hoidossa kävijöille ja sateenkaaripareille.

Monimuotoiset perheet muistuttaakin, että hedelmöityshoitolakia tulisi uudistaa laajemmin, erityisesti hedelmöityshoitojen antamisen esteiden osalta. Hedelmöityshoitojen kehittämisen keskeisinä periaatteena tulisi aina olla yhdenvertaisuus ja saavutettavuus.

Lisäksi vuonna 2026 alkavaan sukusolujen luovuttajien henkilötietojen luovuttamiseen tai selvittämiseen liittyen Monimuotoiset perheet kehottaa järjestämään riittävän rahoituksen kaikkien osapuolten tukeen. Sekä lahjasoluilla alkunsa saaneet henkilöt, heidän perheensä että sukusolujen luovuttajat läheisineen tarvitsevat riittävää tietoa ja tukea, joka tulisi varmistaa hedelmöityshoitolaissa. Laissa voitaisiin velvoittaa Valvira ohjaamaan ja klinikoita varmistamaan riittävän tiedon ja tuen, kuten Valvira itsekin lausunnossaan toteaa: ”Mikäli Suomessa toimivat hedelmöityshoitoklinikat halutaan velvoittaa tarjoamaan tukea lahjasoluhoidoihin liittyvään tiedonsaantioikeuteen, tulee asiasta säätää hedelmöityshoitolaissa tai toteuttaa tukipalvelut muilla keinoin.” Lisäksi tulisi varmistaa riittävä järjestörahoitus tietoa sekä asiantuntija- että vertaistukea tarjoaville.

Kolu Emma
Monimuotoiset perheet -verkosto